

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ ความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยจะนำเสนอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาจำนวน 21 โรงเรียน โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอบหนังสือนำส่งจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประชากรในการวิจัย นำแบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์ไปรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 สรุปผลการ

ศึกษาได้ดังนี้

1. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา มีการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ตั้งแต่ปี 2525 จำนวน 1 โรงเรียน และมีการใช้เพิ่มขึ้นโดยลำดับ จนถึงปี 2547 มีสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา จำนวน 21 โรงเรียน โดยส่วนใหญ่เปิดทำการสอนอิสลามศึกษา ระดับ ป.1-ป.6 มีบุคลากรที่สอนอิสลามศึกษาจำนวน 1-3 คน เป็นส่วนใหญ่ บุคลากรที่สอนอิสลามศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาด้านศาสนาอิสลามระดับ เอ็ยะคาคี (มัธยมศึกษาปีที่ 3) รองลงมาคือระดับ อิบตีคาคี (ประถมศึกษาปีที่ 6) ระดับชานาวี (มัธยมศึกษาปีที่ 6) และระดับ กุ้ลลียะฮ์ (ปริญญาตรี) สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีส่วนน้อยที่ใช้หลักสูตรแกนกลาง

2. ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามากกว่า 10 ปี

3. สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา มีการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามการบริหารจัดการหลักสูตรครบทั้ง 7 ภารกิจ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา 4) การดำเนินการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรอิสลามศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา 7) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยมีการปฏิบัติมากที่สุด ในภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา รองลงมาคือ ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา

4. สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา แต่มีบางภารกิจที่มีปัญหา คือภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรอิสลามศึกษา และภารกิจที่ 7 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา

5. สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา มีแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยสรุปดังนี้

5.1 พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมชี้แจง และจัดหาเอกสารให้ศึกษา

5.2 ประชาสัมพันธ์เรื่องหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

- 5.3 จัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 5.4 จัดทำแผนนิเทศภายในและการปฏิบัติตามแผน
- 5.5 ระดมทรัพยากร โดยการของบประมาณ และขอบริจาคจากชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา มีประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาและนำมาอภิปรายในบทนี้ คือ

1. จากผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา ครบทั้ง 7 ภารกิจ โดยมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา เช่น ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาอิสลามศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา จัดทำโครงสร้างหลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรอิสลามศึกษา จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนของอิสลามศึกษา กำหนดสื่อการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ กำหนดแนวปฏิบัติในการวัดผลประเมินผล และจัดระบบบริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธ์ิ นูระพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริม สนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ครูศึกษาเอกสารการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รองลงมาคือภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร เช่น วางแผนในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ดำเนินการจัดหา เลือก ใช้ ทำ และพัฒนาสื่อทางการศึกษา ดำเนินการจัดหา เลือก ใช้ ทำ และพัฒนาสื่อทางการศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนของอิสลามศึกษา จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนของอิสลามศึกษา วางแผนการวัดผลและประเมินผล วางแผนในการแนะแนว ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำการวิจัย และนำผลมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และวางแผนในการนิเทศ กำกับ ติดตามการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ ภูดี (2538 : บทคัดย่อ) และรัชชัช นานำป่า (2542 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียน และครูส่วนใหญ่จัดทำแผนการสอนเป็นรายภาคเรียน โดยเชิญศึกษานิเทศก์มาอบรมให้ความรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวทางและหลักการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. จากผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมมาศ ทองร่วง (2536 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรด้านการวางแผนหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการประเมินผลหลักสูตร ในภาพรวมไม่มีปัญหา ส่วนภารกิจที่สถานศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหา คือภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิจิตรา บุญบา (2534 : บทคัดย่อ) มาเจอ โก้สุโข (2537 : บทคัดย่อ) จุฑาทิพย์ พุทธเกิด (2536 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารไม่มีเวลาในการนิเทศ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการนิเทศ และภารกิจที่ 7 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพีชนี บุระพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในเรื่องงบประมาณอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ เอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไม่เพียงพอ ครูไม่มีความรู้และขาดทักษะในการดำเนินการ

3. จากผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ส่วนใหญ่มีแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยการพัฒนามูลฐาน เช่น การอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมชี้แจง ศึกษาเอกสาร จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดทำแผนนิเทศภายในและมีการปฏิบัติตามแผน และจัดให้มีการระดมทรัพยากร โดยการของบประมาณ และขอบริจาคจากชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากข้อค้นพบของงานวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1.1 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาน้อย ควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาให้มากขึ้น

1.2 สถานศึกษาที่มีปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาควรจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือหาแนวทางแก้ปัญหา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

1.3 สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และการวางแผน นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา นับเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้หลักสูตรอิสลามศึกษาประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีความเข้าใจชัดเจนในทุกๆ เรื่อง ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการกำกับติดตามสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความตื่นตัวอยู่เสมอ คิดวิเคราะห์หามองเห็นปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา และควรให้ขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อสรุปความสำเร็จของการดำเนินงาน และเพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาระหว่างสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตลอดทั้งแนวทางในการแก้ไข